



FÖRSLAG TILL JUSTITIEMINISTERIETS FÖRORDNING OM UTSÖKNINGSVERKENS VERKSAMHETSSTÄLLEN

Nuläge

Om utsökningsverkens verksamhetsställen föreskrivs i justitieministeriets beslut 27.8.2007/866 som trädde i kraft den 1 januari 2008. Enligt beslutet har utsökningsverken och landskapsfogdeämbetet sammanlagt 178 verksamhetsställen, varav 22 är huvudsakliga verksamhetsställen och 156 filialer. En del av filialerna är s.k. jourhavande verksamhetsställen som inte har permanent personal utan tar emot kunder under vissa tider eller enligt behov.

Utsökningsorganisationen har förnyats sedan lokalförvaltningsreformen år 1996 så att antalet utsökningsdistrikt har minskats från 231 till nuvarande 22. I samband med de genomförda organisationsförändringarna har det inte gjorts någon omfattande utredning om behövligheten av utsökningens nätverk av verksamhetsställen. Trots att utsökningsdistrikten under årens lopp har slagits samman har verksamhetsställena bevarats. Å andra sidan har man i de redan de genomförda organisationsförändringarna förutsatt att verksamhetsställena bevaras.

I många ämbetsverk har personalen fördelats till flera olika verksamhetsställen så att enheterna är oändamålsenligt små och sårbara. Decentraliseringen av personalen gör det svårare att leda och organisera verksamheten samt att fördela arbetet på ett ändamålsenligt sätt. I en decentraliserad organisation är det också svårare att möta kraven på enhetlig verksamhet. I alla verksamhetsställen har det inte varit möjligt att ordna en arbetsmiljö som uppfyller säkerhetskraven.

Utsökningsverksamheten har utvecklats kraftigt. Utsökningslagstiftningen samt utsökningens datasystem har reformerats och behovet av personliga besök har minskat. Utsökningsärenden uträttas numera i huvudsak elektroniskt eller per telefon. Förmögenhetsutredningar som gäller gäldenärer baserar sig i regel direkt på uppgifterna i datasystemet.

Det nuvarande täta nätverket av verksamhetsställen motsvarar varken medborgarnas behov av tjänster eller utsökningsväsendets verksamhetsmässiga behov och är överdimensionerad med tanke på nutida servicebehov.

Förslagets mål

Enligt 1 kap. 12 § 1 mom. i utsökningsbalken ska Riksfogdeämbetet särskilt sörja för den regionala tillgången på de tjänster som utsökningsväsendet tillhandahåller. Enligt förarbetena till lagen ska ämbetet se till att det vid de verksamhets-

ställen som bestäms i justitieministeriets beslut finns tillräckligt med utsökningstjänster tillgängliga.

I det nuvarande nätverket av verksamhetsställen har utsökningspersonalen fördelats till oändamålsenligt små enheter, dels för att det regionala servicebehovet har minskat till följd av att befolkningen har minskat, och dels för att utsökningsväsendets totala personalantal har minskat på grund av automatisering. Förslaget syftar till att bilda ett sådant nätverk av verksamhetsställen som ger bättre förutsättningar att ordna verksamhetens ledning, enhetlighet, effektivitet och en trygg arbetsmiljö samt som garanterar den regionala tillgången på tjänster på ett sätt som motsvarar dagens behov.

Ur utsökningsväsendets synvinkel är det väsentligt att indrivningsverksamheten kan ordnas på ett effektivt sätt. I dagens läge får utsökningsmyndigheten de nödvändiga uppgifterna om gäldenärens förmögenhet (beskattningssuppgifter och andra registrerade uppgifter om förmögenhet, bankkontouppgifter osv.) i realtid ur utsökningens datasystem. Trots att den geografiska belägenheten av gäldenären inte längre har lika stor betydelse vid indrivningsverksamheten som förut, är lokalkännedom och det muntliga förfarandet dock fortfarande av betydelse när det gäller effektivt utsökningsförfarande. Behovet att möta kunder baserar sig direkt på 3 kap. 57 § i utsökningsbalken, där det föreskrivs om skyldigheten att göra utsökningsutredning.

Kontakterna mellan myndigheten och gäldenären sker i huvudsak per post eller telefon. Om ett personligt möte behövs kommer man i allmänhet på förhand överens om var och hur mötet ordnas. I detta förslag utgås det från att det vid behov ska vara möjligt att möta utsökningsmyndigheten. Detta kan ordnas så att häradsutmätningsmannen vid behov möter gäldenären på ett på förhand överenskommet ställe, t.ex. i lokalerna för ett samservicekontor.

Med tanke på borgenärerna har nätverket av verksamhetsställen inte någon större betydelse, eftersom borgenärerna sällan har behov att möta utsökningsmyndigheterna. När det gäller kontakterna mellan borgenärerna och utsökningsmyndigheterna används i allt högre grad elektroniska tjänster. Möjligheterna att använda elektroniska tjänster har utvidgats senast i början av juni 2011, då det blev möjligt att ansöka om utsökning på webben.

Förslaget skulle inte leda till några betydande direkta ekonomiska inbesparingar.

Bedömningskriterierna

Grunderna för bevarandet eller indragningen av verksamhetsställen har i detta förslag bedömts enligt följande kriterier:

1. Servicebehovet
 - a. Befolkningsutvecklingen
 - b. Kundbesök
 - c. Svenskspråkig service
2. De geografiska avstånden
3. Allmänna trafikförbindelser

Det regionala servicebehovet har inte kunnat bedömas i förhållande till antalet gäldenärer inom verksamhetsområdet, eftersom det inte finns någon statistik över antalet gäldenärer enligt verksamhetsställe. Därför har behovet av kundservice bedömts enligt *befolkningsutvecklingen* i kommunerna som hör till verk-

samhetsställets ansvarsområde under de senaste tio åren. Därtill har servicebehovet inom området bedömts på basis av *kundbesöksutredningen* som gjordes år 2008. I utredningen skulle utsökningsverken kartlägga antalet och arten av kundbesök vid sina verksamhetsställen under tre månader på våren 2008¹.

Tillgången på svenskspråkig service har beaktats inom sådana verksamhetsområden där det finns tvåspråkiga eller svenskspråkiga kommuner. Särskild uppmärksamhet har fästs vid förutsättningarna av verksamhetsställena som bevaras att tillhandahålla utsökningstjänster på svenska.

Vid bedömningen av medborgarnas möjligheter att uträtta utsökningsärenden har man i fråga om kommunerna som hör till verksamhetsställets ansvarsområde beaktat *det geografiska avståndet* och *allmänna trafikförbindelser*. I det föreslagna nätverket av verksamhetsställen har man strävat efter att dimensionera avståndet till det närmaste verksamhetsstället så att kunderna vid behov utan oskäligt besvär kan uträtta ärenden hos utsökningsverket. De längsta avstånden skulle enligt förslaget finnas inom sådana områden där servicebehovet bedöms vara minst.

Enligt förslaget ska en del av verksamhetsställena dras in trots långa avstånd och dåliga trafikförbindelser, om det har bedömts att servicebehovet inom området är så litet att det inte med tanke på verksamheten eller ekonomin är ändamålsenligt att bevara verksamhetsstället.

Konsekvenser för personalen

Den föreslagna ändringen gäller sammanlagt 150 tjänstemän, varav alla ordnas möjlighet att arbeta vid något annat verksamhetsställe som hör till samma utsökningsverk. Maximalt skulle en enskild tjänstemans arbetsresa förlängas med ca 100 kilometer per riktning. Merparten av förlängningarna i arbetsresorna till följd av de föreslagna ändringarna skulle dock vara relativt små.

På personalen som ändringen gäller tillämpas finansministeriets beslut om personalens ställning vid organisationsförändringar samt justitieministeriets personalpolitiska principer vid förändringar. Bland annat förlängningarna i arbetsresorna skulle ersättas till personalen enligt justitieministeriets beslut.

Den föreslagna övergångsperioden möjliggör ett behärskat genomförande av personalförändringar och minskar sannolikt antalet tjänstemän som berörs av ändringen på grund av pensioneringar.

På de flyttningar av tjänster som ändringen förutsätter tillämpas bestämmelserna i statstjänstemannalagen och -förordningen. Tjänsterna vid utsökningsverken är ämbetsverkets gemensamma och kan flyttas utan tjänsteinnehavarens samtycke. Flyttningar av tjänsterna kan inledas utan dröjsmål efter att förordningen har trätt i kraft.

¹ När det i motiveringen för de enskilda verksamhetsställena talas om antalet kundbesök under uppföljningsperioden hänvisas det till denna utredning.

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska inbesparingarna som de föreslagna ändringarna skulle medföra består av sparade hyres-, el- och städningskostnader. Å andra sidan skulle placeringen av personalen till de verksamhetsställen som bevaras förutsätta motsvarande kostnader i dessa. På årsnivå skulle de uppskattade nettoinbesparingarna efter övergångsperioden vara 630 000 euro (*se bilaga 1*).

Ersättningarna ² som eventuellt betalas till personalen under två års tid på grund av förlängda arbetsresor skulle för sin del öka kostnaderna. Kostnadseffekten uppskattas vara ca 88 000 euro per år (*se bilaga 1*). Att nätverket av verksamhetsställen blir glesare kan i viss mån innebära en ökning i kostnaderna för tjänsteresor, eftersom tjänstemännen måste resa längre bort för att möta sina klienter. Å andra sidan kan tjänsteresor och kostnaderna för dessa i viss mån minska, eftersom en centraliseringen av organisationen minskar behovet av mötesresor samt besök vid filialer.

Därtill skulle flyttningen av lokalerna och nödvändiga möbel- och IT-anskaffningar orsaka vissa engångsutgifter.

Övriga konsekvenser

Svenskspråkig service

De språkliga förhållandena i kommunerna som hör till utsökningsverkens verksamhetsområden har beskrivits i bilagan (*bilaga 2*). De föreslagna ändringarna skulle inte ha någon större inverkan på tillgången på svenskspråkig service inom utsökningsverksamheten.

Indragningen av verksamhetsstället i Lovisa som hör till utsökningsverket i Östra Nyland och Mellannyländ skulle betyda att utsökningstjänsterna i Lovisa och Lappträsk flyttas till verksamhetsstället i Borgå. Lovisa och Lappträsk är tvåspråkiga kommuner med finska som majoritetens språk. Borgå har bra förutsättningar att ordna svenskspråkig kundservice. Vid verksamhetsstället arbetar fr.o.m. den 1 januari en häradsfogde som kan svenska. Dessutom skulle det vid verksamhetsstället efter indragningen av verksamhetsstället i Lovisa finnas 5 häradsutmätningsmän, vars modersmål är svenska eller som har sådana kunskaper i svenska som berättigar till språktillägg. För att säkerställa högklassig svenskspråkig service kan gäldenärernas ärenden vid behov koncentreras antingen på basis av var de bor eller deras modersmål till tjänstemän som kan svenska.

Indragningen av verksamhetsställena i Kronoby, Malax, Närpes, Vörå och Nykarleby skulle inte ha någon inverkan på tillgången på svenskspråkig service, eftersom svenskspråkig service tillhandahålls av verksamhetsställena i Vasa, Kristinestad, Karleby och Jakobstad som enligt förslaget ska bevaras. Vid verksamhetsställena som enligt förslaget ska dras in finns ingen personal utan kundservicen sköts redan nu av andra verksamhetsställen.

Indragningen av verksamhetsställena i Hangö, Ingå och Kyrkslätt skulle inte ha någon inverkan på tillgången på svenskspråkig service inom området. Vid verksamhetsställena som enligt förslaget ska dras in finns ingen personal utan kundservicen inom området sköts redan nu av verksamhetsställena i Esbo och Raseborg, som har goda förutsättningar att ordna svenskspråkig service.

² Justitieministeriets beslut av den 22 december 2010 24/129/2009 om de personalpolitiska principerna vid förändringar inom justitieministeriet och dess förvaltningsområde

Indragningen av verksamhetsstället i Kimitoön skulle inte ha någon inverkan på tillgången på svenskspråkig service inom området. Vid verksamhetsställena som enligt förslaget ska dras in finns ingen personal utan kundservicen sköts redan nu av verksamhetsstället i Väståboland som kan tillhandahålla utsökningstjänster på svenska.

Skärgårdens utveckling

Lagen om främjande av skärgårdens utveckling syftar till att trygga bevarandet av statliga arbetsplatser i skärgården samt att skärgårdens bofasta befolkning har tillgång till basservice samt i skärgårdsförhållanden nödig specialservice. Förslaget har inga sådana konsekvenser för ställningen av skärgårdens befolkning som avses i lagen.

Miljö

Förslaget har inga betydliga miljökonsekvenser. Minskandet av antalet verksamhetsställen förlänger enskilda tjänstemäns arbetsresor och kan öka antalet tjänsteresor och därmed i ringa grad öka belastningen på miljön. Avståndet från lokaler som bedöms onödiga minskar dock för sin del energiförbrukningen och därigenom belastningen på miljön.

Behörighet

1 kap. 11 § 3 mom. i utsökningsbalken.

Beredning

Förslaget har beretts som tjänsteuppdrag vid Riksfogdeämbetet.

Ikraftträdande och övergångsperioder

Förordningen föreslås träda i kraft senast på hösten 2012.

För att möjliggöra nödvändiga arrangemang i fråga om lokalerna och ett behärskat genomförande av personalförändringar föreslås det en övergångsperiod efter förordningens ikraftträdande. Utsökningsverken ska organisera sina verksamhetsställen enligt denna förordning före den 31 december 2014. Under övergångsperioden uppsägs hyresavtalen för alla verksamhetsställen som dras in och funktionerna och personalen flyttas i sin helhet till de i förordningen nämnda verksamhetsställena.